

KONKURS HISTORYCZNY

dla uczniów gimnazjów – etap rejonowy
/klucz odpowiedzi/

„Religia na przestrzeni dziejów: nauka i postęp, wsteczność i fanatyzm oraz ostoja patriotyzmu”

1. Wpisz daty roczne w wykropkowanych miejscach.

[.....]
0-6

Akt Supremacji 1534	Zjazd w Łęczycy 1180	Likwidacja zakonu krzyżackiego 1525	Sobór Trydencki 1545-1563 ...
Bitwa pod Legnicą 1241	Bitwa pod Nikopolis 1396	Układ w Krewie 1385	Pokój w Augsburgu 1555
Śmierć Joanny d Arc 1431	Edykt nantejski 1598	Wystąpienie M. Lutra 1517	Noc św. Bartłomieja 1572

Za każdą poprawnie wypełnioną komórkę uczeń otrzymuje 0,5pkt.

2. Przeczytaj tekst i wpisz w kratkę literę P (przy zdaniach, które są prawdziwe) lub literę F (przy zdaniach fałszywych).

[.....]
0-7

- P** - arcybiskup gnieźnieński Jakub ze Żnina rzucił na Władysława II Wygnąca kłatwę
- F** - w 1309 roku Krzyżacy przenieśli swoją siedzibę z Florencji do Malborka
- F** - książę Henryk Sandomierski zginął podczas wyprawy krzyżowej do Ziemi Świętej
- F** - książę Henryk Pobożny zginął w bitwie pod Legnicą pobity przez armię Czyngis-chana
- P** - w 1283 roku zakon krzyżacki zakończył ostatecznie podbój Prus
- P** - papież Aleksander III zatwierdził złamanie zasady senioratu przez Kazimierza Sprawiedliwego
- P** - Jadwiga Andegaweńska została błogosławiona i kanonizowana przez papieża Jana Pawła II

Za każdą poprawnie wypełnioną komórkę uczeń otrzymuje 1 pkt.

3. Uzupełnij tabelkę.

[.....]
0-7

Imię i nazwisko odkrywcy	Narodowość odkrywcy	Osiągnięcie	Wiek
Vasco da Gama	Portugalczyk	Odnalezienie drogi do Indii	XV
Bartłomiej Diaz	Portugalczyk	Przylądek Dobrej Nadziei	XV
Krzysztof Kolumb	Genuńczyk	Ameryka	XV
Ferdynand Magellan	Portugalczyk	Rejs dookoła świata	XVI
Amerigo Vespucci	Włoch	Opis Nowego Świata	XVI

Za każdą poprawnie wypełnioną komórkę uczeń otrzymuje 0,5pkt.

4. Podane niżej informacje dotyczące unii polsko-litewskiej posegreguj według przedstawionych kryteriów, wpisując litery do tabeli.

[.....]
0-2

	Polityczne	Społeczno -gospodarcze
Przyczyny unii z Litwą	A	D
Skutki unii z Litwą	B	C

- A. Podważenie sensu istnienia zakonu krzyżackiego nad Bałtykiem
- B. Wciągnięcie Polski w konflikty zbrojne z Moskwą i Tatarami
- C. Wprowadzenie Litwy w krąg kultury zachodnioeuropejskiej
- D. Dążenie polskich panów do przejęcia urodzajnych ziem Ukrainy

Za każdą poprawnie wypełnioną komórkę uczeń otrzymuje 0,5pkt.

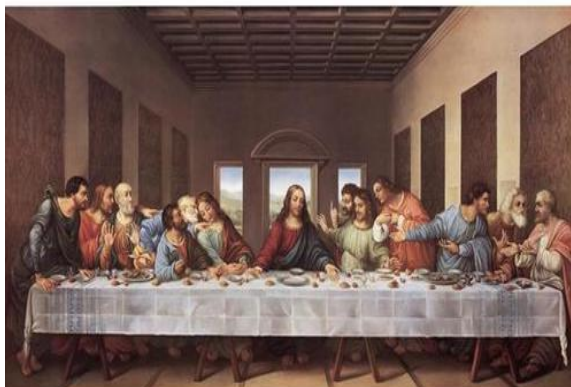
5. Kto wypowiedział lub mógł wypowiedzieć następujące słowa?

[.....]
0-5

- a) „Allah jest wielki! Moje wojska zdobyły Konstantynopol” **Mehmed II**
- b) „Od dziś będę nosić tytuł cara, a Moskwa stanie się centrum prawosławia”
..... **Iwan IV Groźny**
- c) „Paryż wart jest mszy” **Henryk IV Burbon**
- d) „A jednak się kręci” **Galileusz**
- e) „Kościół jest dla ludzi, a nie ludzie dla Kościoła” **Erazm z Rotterdamu**

Za każdą poprawnie rozpoznaną postać uczeń otrzymuje 1 pkt.

6. Rozpoznaj arcydzieła renesansu, wpisz w okienka imiona i nazwiska twórców, [.....] tytuły dzieł oraz miasta, w których dziś się znajdują. 0-12

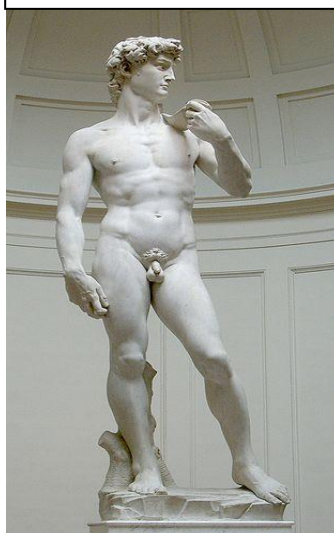
Leonardo da Vinci, Ostatnia wieczerza, Mediolan

Rafaël Santi, Szkoła ateńska, Rzym

Michał Anioł Buonarotti, Sąd Ostateczny, Rzym

Michał Anioł Buonarotti, Dawid, Florencja

Za każdy wymagany w poleceniu element uczeń otrzymuje 1 pkt (3pkt za tytuł, twórcę i miejsce)

7. Przeczytaj uważnie teksty A, B, C i D. Odpowiedz na pytania umieszczone pod tekstami na podstawie ich treści oraz wiedzy pozaźródłowej.

Tekst A

„Na soborze postanowiono powstrzymać niewiarę i wytępić kacerstwo w Czechach. Dlatego wezwano przed sąd soboru Husa i Hieronima i wyklęto ich. Ci jednak nie chcieli się ani nawrócić, ani też słuchać klątwy czy sądu [...]. W niedzielę po św. Ulryku rano odbyło się posiedzenie. [...] Husowi wykazano na podstawie boskiej, świętej nauki Pisma Św., że jego artykuły, które głosił i których nauczał, są fałszywym kacerstwem. Wszyscy też wydali nań prawomocny wyrok. [...] Kiedy go prowadzono, modlił się ciągle: „Jezu Chryste, Synu Boga żywego, zmiłuj się nade mną”. A kiedy go wyprowadzono na pole i zobaczył ogień, drzewo i słomę, upadł trzykrotnie na kolana [...]. Chwycił go więc kat i przywiązał za suknie do pala. Postawił go ławeczce, obłożył drzewem i słomą, posypał trochę smoły i zapalił. Wtedy zaczął on strasznie krzyczeć, lecz wkrótce był już spalony. [...] Potem zaś wszystko, co znaleziono w popiele, wrzucono do Renu”.

Źródło: Ulryk z Richental, Kronika [w:] Wiek V-XV w źródłach, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1999, s. 310-311.

a) Podczas którego soboru doszło do skazania na śmierć Jana Husa? [....]
0-1

..... podczas soboru w Konstancji

b) O jakich artykułach mowa w tekście A? [....]
0-1

..... o Czterech Artykułach Praskich

c) Jakich zmian w Kościele domagał się Jan Hus? [....]
0-3

- komunii pod dwiema postaciami dla wszystkich wiernych,
- przetłumaczenia Biblii na j. narodowe (j. czeski)
- Kościół miał być biedny

Tekst B

„[...] stawiono Joannę przed sądem, zasiadającym w zamku roueńskim. Trybunał składał się z 60 osób, duchownych i świeckich, pozostających na żołdzie Anglii. Proces odbywał się z pogwałceniem wszystkich form słuszności: jedne części badania usunięto, inne dodano i w taki sposób stawiano pytania, aby odpowiedzi zawsze wypadły na szkodę Joanny. Pomimo to odpowiadała ona z dziwną przytomnością umysłu i wszystkie wykręty nieprzyjaciół w niwecz obracała. [...] Głównie jej zarzucano noszenie męskiego ubrania, czego zabraniały przepisy Kościoła i Stary Testament. [...] Biskup zabronił jej słuchania Mszy św., dopóki nie porzuci sukien męskich. „Choć mi zabraniasz słuchać Mszy świętej, wszakże Bóg jest dobry i pozwoli mi jej słuchać bez ciebie”. Druga część aktu oskarżenia odnosiła się do widzeń Joanny i tajemnicy, którą królowi objawiła, lecz co do tego żadnych zeznań nie potrafiono na niej wymóc. Pytano jej się: „Czy owe zjawiska były aniołami?”. „Tak jestem tego pewną, odpowiedziała Joanna, jak i tego, że wierzę w Boga”. Wyrok głosił: jeżeli oskarżona rzeczywiście powiedziała to, co było zapisane w protokóle, to powinna być ukaraną za przesądne zmyślanie Bożych objawień. Następnie przeczytano wyrok, po czym zaraz miała być wydana w ręce kata”.

Źródło: Holzwarth F.J., Historia Powszechna , t. V, cz. 3, Warszawa 1883, ss. 318-328.

a) O kim opowiada tekst A? (imię, nazwisko, narodowość, kiedy żyła - wiek) [....]
0-3
.....Joanna d'Arc, Francuzka, XVw.

b) Jaka rolę odegrał fanatyzm religijny Joanny w wojnie stuletniej? [....]
0-3
- poderwanie Francuzów do walki z Anglikami (obudzenie patriotyzmu francuskiego)
- zdobycie Orleanu, Reims i innych miast
- koronacja Karola VII na króla Francji

c) Jaka kara spotkała Joannę za „przesądne zmyślanie Bożych objawień”? [....]
0-1
.....śmierć przez spalenie na stosie

d) Co Kościół dziś uważa o Joannie? [....]
0-1
.....jest dziś uznana za Świętą

Tekst C

„Sanctissimus (Ojciec Święty) rozporządził, że rzeczony Galileo ma być przesłuchany co do jego intencji, nawet z groźbą tortur, a jeśli ją podtrzyma, ma wyprzeć się podejrzewanej u niego herezji na plenarnym zgromadzeniu Kongregacji Urzędu Świętego, potem ma być skazany na uwięzienie według upodobania Świętej Kongregacji [...] w przeciwnym wypadku narazi się na kary za recydywę. Książka zatytułowana „Dialogo di Galileo Galilei Linceo” ma być zakazana.”

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Galileusz>

a) O jaką herezję podejrzewano rzezonego Galileo? [....]
0-1
.....popierał heliocentryczną teorię budowy wszechświata

b) Jak zachował się Galileo pod groźbą tortur? [....]
0-1
.....publicznie wyrzekł się własnych poglądów

c) Jaka poniósł karę Galileo? [....]
0-1
....skazany został na dożywotni areszt domowy

Tekst D

Król miał w amoku wykrzyknąć do Gwizjusza i burmistrza Paryża: „Ale zabijajcie ich wszystkich, aby nikt nie został, kto by mógł mi to wypominać!”. Machina zabijania ruszyła.

[...] około godziny trzeciej o brzasku rozległ się w mieście strzał. Katarzyna nie spała tej nocy, podobnie jak jej syn Henryk. Wystrzał oznaczał początek czystek i dopiero wtedy Henryk się opamiętał. [...]. Ale było już za późno.

Gdy zaczęło świtać, dzwon kościoła Saint-Germain-l'Auxerrois obudził admirała. Po nim rozkołysały się następne. Coligny domyślił się, co się święci i, jak zawsze waleczny, czekał spokojnie na śmierć. Padł przeszyty rapierem najemnika niemieckiego, niejakiego Besme, po czym dobiły go inne miecze. Ciało wyrzucono na bruk. De Guise nadepnął na głowę konającego admirała i kazał ją oderznąć. Zaniesiono ją do Luwru, a potem zabalsamowaną posłano papieżowi do Rzymu. Rozpętało się piekło. Oznaczeni na biało zadziwiająco dobrze zorganizowani katolicy wdzierali się do domów uśpionych hugenotów, rżnąc ich bezlitośnie. [...] Sam król miał wpaść w szaleństwo i, jako miłośnik polowań, strzelał do biegających po dziedzińcu hugenotów. Henryk Burbon siedział milczący, [...] Aby się uchronić przed „zbrojnym ramieniem ludu”, należało nosić medalik z napisem „Jezus-

Maryja”, więc obrotni klerycy zaczęli sprzedawać je po wygórowanych cenach. Protestantów zabijano w domach, na ulicach, w kolegiach uniwersyteckich, matki z dziećmi wleczono nad Sekwanę. Cały czas kursowały wozy z dogorywającymi, aż w końcu ktoś wpadł na pomysł, by nie dobijać konających, bo i tak utoną w Sekwanie”.

Źródło: Jerzy Besala, Rzeźnicy w bieli, Polityka (nr 2871 / 2012-08-22), s. 52-55.

a) Jakie wydarzenie opisuje tekst D? [....]
0-1

.....**Noc św. Barłomieja**

b) W jaki sposób zwabiono hugenotów do Paryża? [....]
0-1

.....**ślub Małgorzaty de Valois i Henryka Burbona**

**c) Jakie postacie historyczne ukryte są w tekście pod słowami: „król”, „Katarzyna” [....]
i „Henryk” ?** 0-3

- **Karol IX**
- **Katarzyna Medycejska**
- **Henryk Walezy (Valois)**

d) Jak zakończyła się domowa wojna religijna we Francji? [....]
0-2

- **królem Francji Henryk IV Burbon**
- **wolność wyznania dla hugenotów z wyjątkiem Paryża**

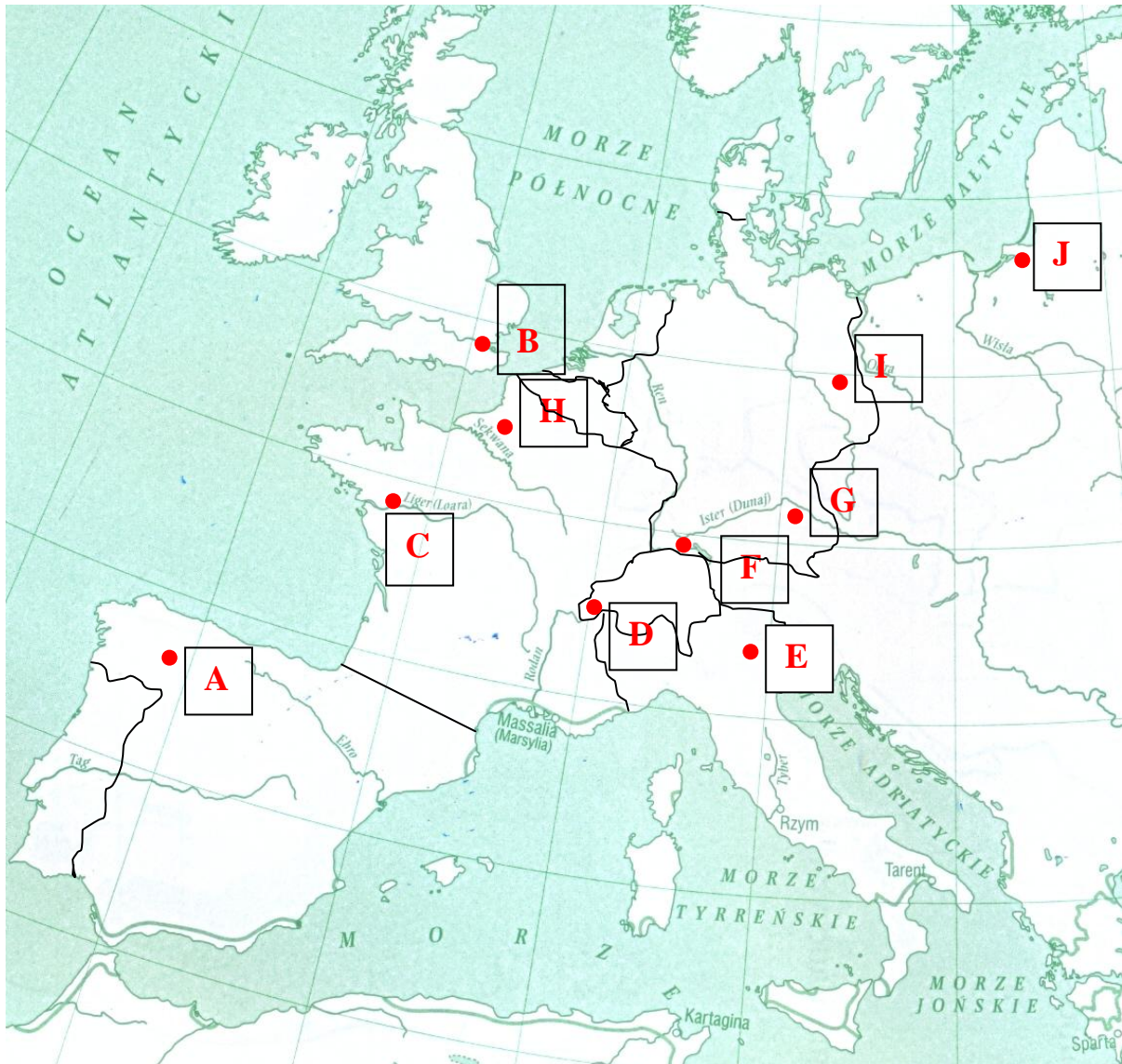
8. Do podanych wydarzeń dopisz miejsce. [....]
0-10

- A – traktat Hiszpanii i Portugalii ustanawiający strefy wpływów w Nowym Świecie **Tordesillas**
- B – ogłoszenie Aktu Supremacji **Londyn**
- C – ogłoszenie wolności wyznania dla hugenotów **Nantes**
- D – działalność Jana Kalwina - „kalwiński Rzym” **Genewa**
- E – sobór rozpoczynający kontrreformację **Trydent**
- F – sobór powszechny, który spalił J. Husa **Konstancja**
- G – ustanowienie zasady „cuius regio eius religio” **Augsburg**
- H – spalenie Joanny d Arc **Rouen**
- I – ogłoszenie 95 tez M. Lutra **Wittenberga**
- J – siedziba Albrechta Hohenzollerna **Królewiec**

Za każde poprawnie wpisane miejsce uczeń otrzymuje 1 pkt

Litery oznaczające miejsca wydarzeń umieść obok właściwych czerwonych punktów na mapie.

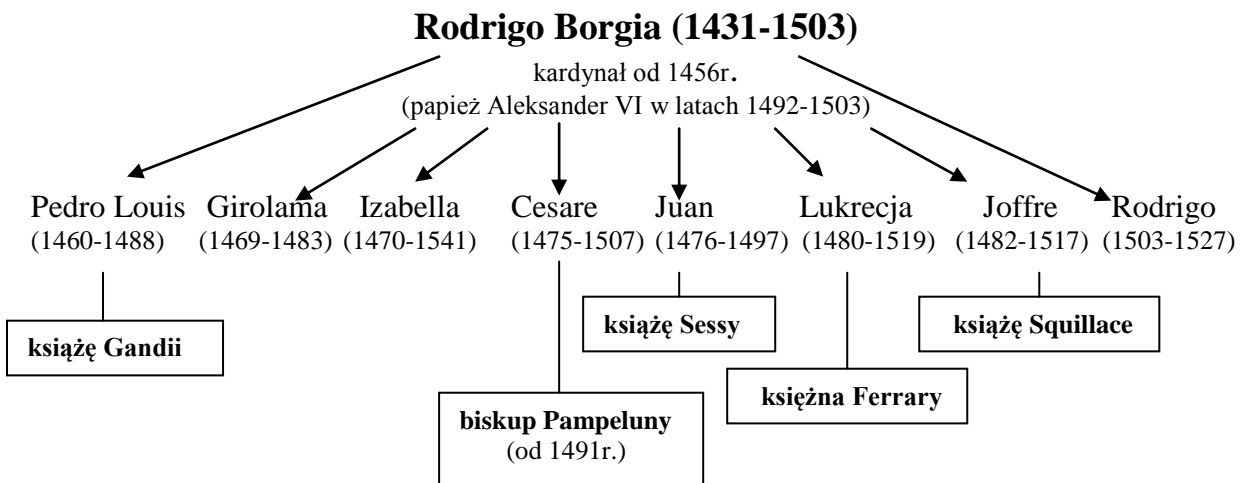
[...] 0-10

Źródło: Chybowski W., Historia zeszyt ćwiczeń na mapach konturowych, wyd. Demart, Warszawa 2000.

Za każdą poprawnie wpisaną literę uczeń otrzymuje 1 pkt

9. Poddaj analizie poniższy wykres i odpowiedz na pytania.

Źródło: Wykres wykonany przez autora arkusza

- a) Co oznacza pojęcie celibat? [....]
0-1
..... **beźżeństwo, zakaz osobom duchownym żenienia się i posiadania dzieci**
- b) Podaj imię i wiek najstarszego dziecka kardynała Rodrigo Borgii gdy wybierano go na Ojca Świętego. [....]
0-1
..... **Izabella miała 22 lata**
- c) Które dzieci papieża Aleksandra VI mogły wziąć udział w jego pogrzebie? [....]
0-1
... **Cesare, Lukrecja, Joffre, Rodrigo**
- d) Co oznacza pojęcie nepotyzm? [....]
0-1
..... **mianowanie na wysokie stanowiska osób z własnej rodziny**
- e) Ile lat miał Cesare Borgia gdy ojciec mianował go biskupem? [....]
0-1
..... **miał 16 lat**

LEKTURA

10. Wpisz daty roczne w wykropkowanych miejscach. [....]
0-6

Założenie Uniwersytetu w Królewcu 1544	Likwidacja akademii w Rakowie 1638	Wygnanie Arian z Polski 1658
Sprowadzenie Jezuitów do Polski 1564	Oderwanie się Arian od kalwinizmu ... 1562-1565	Synod generalny protestantów w Sandomierzu 1570

Za każdą poprawnie wypełnioną komórkę uczeń otrzymuje 1pkt.

11. Wyjaśnij pojęcia. [....]
0-4

- a) „woda ignacjańska” – **uzdrawiająca woda związana z relikwiami Ignacego Loyoli w posiadaniu zakonu jezuitów**
- b) antytrynitarze – **przeciwnicy dogmatu o Trójcy Świętej**
- c) zasada predestynacji - **przeznaczenie z woli bożej człowieka na zbawienie lub potępienie, idea głoszona przez Jana Kalwina**
- d) Zbór mniejszy – **Arianie, Bracia Polscy, odłam kalwinizmu w Polsce**

Uczeń otrzymuje 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź.

12. Kto to powiedział lub mógł powiedzieć? [....]
0-2

a) „*Ja panuję nad ludem, a Bóg nad sumieniami. Trzy albowiem są rzeczy, które Bóg zachował dla siebie: z niczego coś stworzyć, przyszłość przewidzieć, sumieniami władać*”.
..... **Stefan Batory**

b) „*Polska państwem bez stosów*” **Janusz Tazbir**

Uczeń otrzymuje 1 pkt tylko za pełną odpowiedź.

13. Uzupełnij zdania.

[.....]

0-4

a) Pierwszym w świecie państwem protestanckim niezależnym od Rzeszy Niemieckiej były:

..... **Prusy Książęce**

Nazwa państwa

b) Marcin Luter pojął za żonę mniszkę ... **Katarzynę von Bora** z Niemcy na Śląsku.

Imię i nazwisko

c) Zwolennicy nauki Marcina Lutra nazywali go poetycko: „**Słowikiem z Wittenbergi**” . .

d) W Lusławicach nad Dunajcem znajduje się do dziś pomnik nagrobny ideologa polskich

Arian: **Fausta Socyna**

Imię nazwisko

Uczeń otrzymuje 1 pkt wyłącznie za pełną odpowiedź.

14. Rozpoznaj na ilustracjach myślicieli i filozofów epoki reformacji, umieść podpisy w okienkach.

[....]

0-4

Tomasz Morus

Marcin Luter

Jan Kalwin

**Erazm z
Rotterdamu**

Źródło: Urban W., Epizod reformacyjny, Dzieje Narodu i Państwa Polskiego, Z. II-30, s.34,35,40,42.

Za każdy prawidłowo umieszczony podpis uczeń otrzymuje 1pkt.

15. Przeczytaj tekst i wpisz w kratkę literę P (przy zdaniach, które są prawdziwe) lub literę F (przy zdaniach fałszywych).

[.....]

0-6

P - Akademię w Rakowie zlikwidował sąd sejmowy pod pretekstem profanacji krzyża przez ariańskich studentów

F - akt konfederacji warszawskiej z 1573r. uwalniał chłopów z poddaństwa i dawał im wolność religijną

F - Arianie zasłużyli się szczególnie Rzeczypospolitej podczas potopu szwedzkiego walcząc u boku króla Jana Kazimierza

F - biskup krakowski Jakub Zadzik cierpiał na chorobę gardła, wskutek której nie mógł wygłaszać kazań z ambony

P - utrakwiści byli zwolennikami komunii pod dwiema postaciami

P - Ulryk Zwingli w ogóle odrzucił sakrament komunii (zanegował obecność Chrystusa w Eucharystii)

Za każdą prawidłowo wypełnioną komórkę uczeń otrzymuje 1pkt.

16. Uporządkuj podane elementy wyznań religijnych wpisując je odpowiednio [.....] do tabeli. 0-8

Bracia czescy, Międzyrzecz, odrzucenie znaczenia dobrych uczynków (zbawienie przez silną wiarę i łaskę boską), Arianie, Królewiec, Anabaptyści, podział zawodów na moralne np. piekarz i niemoralne np. karczmarz, Leszno, Raków, Wschowa, odrzucenie chrztu dzieci (zwolennicy chrztu dorosłych), Pińczów, Luteranie, Ostroróg, Cieszyn, odrzucenie dogmatu o Trójcy św.,

Lp.	Wyznanie	Ośrodki w Polsce	Zasady wiary
1.	Bracia czescy	Leszno Ostroróg	- podział zawodów na moralne np. piekarz i niemoralne np. karczmarz
2.	Arianie	Raków Pińczów	- odrzucenie dogmatu o Trójcy św.
3.	Anabaptyści	Wschowa Międzyrzecz	- odrzucenie chrztu dzieci (zwolennicy chrztu dorosłych)
4.	Luteranie	Królewiec Cieszyn	- odrzucenie znaczenia dobrych uczynków (zbawienie przez silną wiarę i łaskę boską)

Za każdą poprawnie wypełnioną komórkę uczeń otrzymuje 0,5p